

Kennisgeving

23 januari 2025

Dialogo met de sector in 2024

Zoals beloofd, voerde de BAOB in 2024 opnieuw een reeks dialogen met verschillende OOB- en niet-OOB-bedrijfsrevisorenkantoren om een beter zicht te krijgen op de uitdagingen waarmee de sector geconfronteerd wordt (blijft).

De BAOB dankt alle bedrijfsrevisoren die aan de bilaterale ontmoetingen of de rondetafelgesprekken hebben deelgenomen, voor de tijd die zij eraan hebben besteed en voor hun grote openheid.

De gevoerde dialogen dragen bij tot een proportioneel en risicogestuurd toezicht. Alle bedrijfsrevisoren die aan de gesprekken hebben deelgenomen, zijn het met de BAOB eens dat deze belangrijk en leerrijk zijn, en willen het initiatief in 2025 herhalen.

Wij wensen de sector een boeiend en voorspoedig 2025 toe!

Kernboodschappen

De bedrijfsrevisoren die deelnamen aan de door de BAOB georganiseerde bilaterale ontmoetingen of rondetafelgesprekken, stelden het op prijs op een open en transparante manier in gesprek te kunnen gaan met hun toezichthouder. Ondanks de stress die de inspecties van de BAOB kunnen veroorzaken, spraken de bedrijfsrevisoren toch hun tevredenheid uit over de onafhankelijkheid van de door de BAOB uitgevoerde controles.

De gespreksonderwerpen die aan de deelnemers werden voorgesteld, waren dezelfde als tijdens de gesprekken in 2023. In wezen zijn de gesprekken inhoudelijk weinig geëvolueerd ten opzichte van vorig jaar¹, op enkele nuances na. Die nuances worden hieronder toegelicht.

¹ Zie het op 14 december 2023 gepubliceerde inzicht: [Dialogo met de sector: verrijkend en met zin voor herhaling](#).

Human resources

Uit de gesprekken kwam naar voren dat de aantrekkelijkheid van het beroep een belangrijk aandachtspunt van de kantoren blijft. Het tekort aan jonge bedrijfsrevisoren die het beroep willen uitoefenen, zou een structureel probleem kunnen worden, dat de kantoren ertoe zou kunnen verplichten cliënten te weigeren. Inleveren op de auditkwaliteit is immers geen optie.

(Ervaren) medewerkers aanwerven is de grootste uitdaging van de sector geworden. Van spontane sollicitaties is geen sprake meer. Rekruteringskantoren monopoliseren de markt, maar vinden weinig of geen kandidaten met het gezochte profiel. Bovendien rekenen die rekruteringskantoren zo'n hoge tarieven aan dat kleinschaligere revisorenkantoren die moeilijk kunnen betalen.

Andere grote zorgpunten zijn het behoud van personeelsleden en de aanvaarding, door medewerkers die hun titel hebben behaald, om de in het kader van hun opdrachten opgestelde verslagen te ondertekenen. De deelnemers stellen dat *“het verantwoordelijkheidsgevoel stilaan verloren gaat bij de jongeren”*.

De invoering van de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD) en de opportuniteit van de nieuwe revisorale diensten zorgen voor extra druk bij de aanwerving. Toch bieden zij ook een uitgelezen kans om nieuwe competenties te verwerven, en om personen met diverse kwalificaties en diploma's aan te trekken. De concurrentie inzake ervaren profielen is groot, omdat de CSRD zowel de rapporterende ondernemingen en de raadgevende experts als de bedrijfsrevisoren met een nieuwe realiteit confronteert.

De deelnemers beschrijven de auditsector als een moeilijke, maar vooral boeiende beroepssector. Zij zouden onder geen enkel beding van beroep willen veranderen.

International Standard on Quality Management (ISQM) 1

De inwerkingtreding van de ISQM1 wordt door vele bedrijfsrevisoren als een (nieuwe) zware en dure administratieve last ervaren.

De tenuitvoerlegging van de vereisten was enorm tijdrovend en had, volgens verschillende deelnemers, *“geen enkele toegevoegde waarde voor de cliënten en dus ook geen enkele impact op de erelonen”*. Sommige deelnemers leggen uit dat deze oefening inhoudt om op papier te zetten wat eerder al gekend was. Anderen, die afkomstig zijn van grotere structuren, vinden dat de standaard de risicogebaseerde benadering versterkt en vooral voor interessante discussies binnen het kantoor en het internationale netwerk zorgt over de cliënten, hun risicoprofiel en de vereiste erelonen om een correcte en kwaliteitsvolle controle te kunnen uitvoeren.

Ondanks de voortdurende stijging van de erelonen voor audits, ligt het rendement van het auditdepartement van de grootste structuren doorgaans lager dan dat van de andere departementen (boekhouding, consultancy, ...) omwille van de kostprijs van de auditkwaliteit in de brede zin van het woord.

Volgens de deelnemers waren de op de Belgische markt beschikbare ISQM-tools niet op het juiste moment operationeel, vooral dan de tools voor de grote of middelgrote structuren, en zijn bovendien de licenties erg duur.

Bepaalde bedrijfsrevisoren betreuren trouwens dat de wetgever niet voor een vertraagde inwerkingtreding van de standaard heeft geopteerd voor de meer kleinschalige bedrijfsrevisorenkantoren. Zij stellen dat de tijdspanne tussen de goedkeuring en de inwerkingtreding van de standaard onredelijk kort was, en hopen dat de BAOB daarmee rekening zal houden bij zijn controlebenadering.

Het Actieplan 2024 van de BAOB voorzag in een pedagogische benadering van de controle op de tenuitvoerlegging van de ISQM1-standaard. De BAOB heeft in dat verband beslist om de scope van de controle op de organisatie van het kantoor te beperken tot bepaalde onderdelen van de ISQM1-standaard².

Daarnaast besliste de BAOB om de publicatie van zijn controleleidraden voorlopig vrijwillig verder te zetten voor educatieve, didactische en preventieve doeleinden.

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

Eind 2023 schreven we dat een reglementaire evolutie zelden voor zoveel enthousiasme had gezorgd als de toekomstige duurzaamheidsrapportering. Die materie wekte grote belangstelling bij de kantoren, bij zowel jonge als ervaren auditoren, en werd als een belangrijke positieve factor gezien voor de aantrekkelijkheid van het beroep voor de jongste medewerkers.

Een jaar later zijn de reacties op de audit van de duurzaamheidsinformatie minder positief. Van het vorig jaar vaak vermelde enthousiasme bij de jonge medewerkers blijft niet veel meer over bij de medewerkers van kleinschaligere revisorenkantoren die deelnemen aan de dialoog.

Terwijl sommigen overgaan tot de aanwerving van deskundigen ter zake, overwegen anderen om hun mandaat van commissaris bij entiteiten die aan de reglementering zijn onderworpen, niet te hernieuwen.

De werklast van de bedrijfsrevisoren is al groot en met de ESG-reglementering wordt die alleen maar groter. Deze nieuwe auditactiviteit vereist ook investeringen in de vorm van opleidingen en verschillende samenwerkingen met nieuwe deskundigen.

Het is aan de bedrijfsrevisoren om vertrouwen te scheppen via hun verslagen over de meest pertinente duurzaamheidsthema's voor de gecontroleerde entiteit en haar stakeholders.

De BAOB is zich ervan bewust dat dit een belangrijke nieuwe uitdaging is voor het beroep.

² Het actieplan 2025 is op dat punt ongewijzigd en voegt hieraan voor grote kantoren ISQM 2 (opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling) toe.

Erelonen en *derisking*

De erelonen blijven stijgen. Deze trend wordt versterkt door de grote vraag naar de benoeming van een commissaris. Deze vraag lijkt het aanbod stilaan te overtreffen en heeft tot gevolg dat cliënten worden geweigerd die actief zijn in risicovolle sectoren of sectoren met financiële problemen (continuïteit). De trend gaat dus in de richting van *derisking*.

Toch klaagden alle deelnemers aan de dialoog over de neerwaartse druk op de erelonen in het kader van openbare aanbestedingen, die zorgt voor te lage, zelfs bespottelijke en onrealistische erelonen.

Deze problematiek bedreigt niet alleen de beroepsethiek, maar ook de auditkwaliteit. Opdat een audit op een kwaliteitsvolle manier zou kunnen worden uitgevoerd, zijn aangepaste middelen qua tijd en deskundigheid nodig. Terecht rijst de vraag hoe een bedrijfsrevisor kwaliteitsvol werk kan afleveren als hij tegen onrealistische tarieven moet werken.

Dergelijke praktijken zorgen voor een onredelijke druk op de bedrijfsrevisoren die tarieven aanrekenen in verhouding tot de door de beroepsstandaarden vereiste werklast. **Dit leidt tot concurrentievervalsing die schadelijk is voor het marktevenwicht en nefast voor het aanzien van het beroep in zijn geheel.** Die praktijken dreigen immers voor een daling van de auditkwaliteit te zorgen ten koste van de actoren van de betrokken sectoren, en – ruimer nog – het vertrouwen in het beroep te ondermijnen.

Het spreekt voor zich dat de BAOB die praktijken aandachtig blijven opvolgen in het kader van zijn risicoanalyse. De BAOB zal in 2025 een thematische controle wijden aan dit onderwerp.

* * *